

FEMAĎÁČEK '95

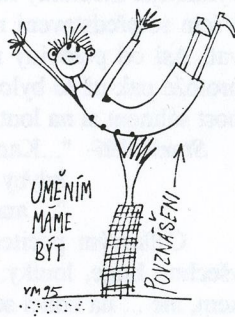
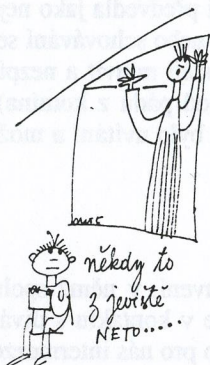
2

sobota 16. 9.

Debatní klub děti

Milí diváci, rodiče, čtenáři i vy, ostatní:

Vzhledem k velikému množství debatychtivých dětí, jejichž výška i věk navíc kolísá ve velkém rozpětí, došlo hnedle v prvních okamžicích k našemu rozdělení do dvou samostatných skupin.

Budeme vás tudíž o všem většinou informovat zdvojeně.

Zatímco starší skupina vsadila na své mozkové závity, mladší používají svalstvo. A tak v okamžiku, kdy se na botnících v před sínce MŠ strhává bouře mozků, vedle v herně probíhají hry na téma předchozích představení, které více či méně plynule přecházejí v povídání si všech o všem. Naše záznamy zde odrážejí veškerou činnost spíše heslovitě, a to jak citáty dětí, tak mým zprostředkováním.

- Petra Rychecká -

Pták Ohnivák a liška Ryška

Mladší děti: Při hrách napodobovaly především výrazný pohyb lišky, ztotožňovaly se s princem, princeznou a plákem Ohnivákem. Dokázaly pohádku převyprávět, byť se místy musely domlouvat o tom, jak šly scény za sebou (scéna u moře a útěku prince s princeznou se nám trochu vytratila). Líbila se hudba i kostýmy, i když zlá královna byla "srandovní" a lebký okamžitě označeny za sádrové, strach rozhodně nevzbuzující. Většina mladších dětí by si v této pohádce s chutí sama zahrála, nebo ji viděla znovu.

Starší děti (10 let a výše): Zaujaly zcela jiný postoj: pohádku spíše odmítly a určily ji "pro malé děti" (kostýmy, kůň, černé divadlo). Zamýšlely se nad herectvím bratrů ("pouze umí text, ale nehrají"), nad technickými problémy (přestavby, ztvárnění koně - proč nemluví?, přílišné světelné efekty, kostým královny), nad zpracováním Erbenovy pohádky (proč mluví liška ve ver-

ších, proč se objevila postava Smrti), nad pohybem postav. Dostaly se až k etickým problémům:

- proč stojí král nad svými mrtvými syny a má radost z ptáka Ohniváka,
- proč je principi pořád pomáháno, když tolikrát zklamal,
- jak může vrána opustit umírající lišku atd.

Barokní opera

Mladší děti - ...alias "Bláznivá opera". Většina dětí předvedla jako nejvýraznější momenty kopání do zadku, mlácení lopatou nebo schovávání se. Všem se představení moc líbilo, byť by herci mohli raději mluvit a nezpívat. Asi od poloviny měli někteří chuť už jít domů (od pádu z komína), protože pak už to bylo pořád stejné. Největším kladem bylo uvítání a možnost sáhnout si na loutky. Názvu nerozuměli.

Starší děti- "...Kam by šlechtici přišli,
kdyby ti zedníci nebyli."
"... aneb Zlobiví kluci."

Celkovým pocitem bylo uvolněné, nabitě představení, v němž spolu všechno hraje, loutky, humor, hudba i herci jsou stále v kontaktu s divákem, ale ... na konci se objevuje nuda. Problémem bylo pro nás intermezzo s odnesením diváka a vůbec vystupování dětí, které "hloupě provokovaly". Děti velmi ocenily možnost dotknout se loutek.

Pokus o společnou debatu obou skupin

Povídání o pejskovi a kočičce: Při vzpomínání na děj se dětem vybavilo jen to, co bylo dáno už Čapkovou předlohou. Veškeré dodatky - klauni v úvodu a závěru, písnička a akce celé trojice herců - děti spíše rušily (stejně jako třetí postava, pochopená pouze jako "velký černý pes"). Děti nejvíce mrzelo, že si na konci nemohly pohrát s tolika hračkami a že si s nimi nehráli ani herci!

Problémem bylo pejskovo a kočiččino "svlékání z kůže" při mytí podlahy - dětem se toto pojetí zdálo surové. Zato velmi ocenily pečení dortu pomocí tabule a křídý a to, že nakynul i hrnec.

V představení citily několik konců, přičemž nejsilněji zapůsobil odchod do nemocnice, nikoli konec skutečný. Scéna pečení dortu byla vůbec nejvýraznější a objevila se skoro ve všech básničkách, které děti na toto představení vytvářely.

Na otázku, jak staré kamarády by na toto představení vzaly s sebou, se třetíáci bránili, že je to pro mladší. Zcela spokojeny byly děti z MŠ.

Žlutý čáp: Děti dostaly za úkol zahrát ve skupinkách příběh této pohádky s použitím minima slov. U všech skupinek se objevily podobné věty:

"Děkuji ti za peníze a něco ti tu za mě nechám."

"S touhle havětí (chátrou) tady nebudu!"

"Ukaž čápa!"

"Tohle si s tebou ještě vyřídím!"

K tomu použily vějíře, tanec čápa, klanění se a vznešená gesta. Celkově ale bylo jimi toto představení označeno za nudné, pomalé (ve svých scénkách přehráli příběh během dvou minut) a někteří (bez rozdílu věku) je zcela odmítly.

O ČEM SE MLUVÍ

Seminář A - Alena Urbanová a Václav Beránek

Setkání první: EMOCIONALNÍ POHÁDKA BEZ EMOCÍ

Jílkova dramatizace Erbenovy pohádky **Pták Ohnivák a liška Ryška** bývá považována za velmi zdařilou. Přesto v podání Mladé scény z Ústí nad Labem její dialogy znějí kuse, vytrácí se napětí a emocionalita, i když inscenátoři využívají smyslově působivých výtvarných prostředků černého divadla. Asociace dětské skupiny, jak prozradila dr. Veltrubská, byly snůškou nesourodých jednotlivostí, v nichž zanikal příběh i dílčí situace a jejich motivace. Děti představení emocionálně nezasáhla. Hlavní problém inscenace je v hierarchizaci výrazových prostředků: výtvarná složka neslouží sdělení herce, efekty převládly nad příběhem, herecké akce nebyly uskutečňeny, i když repliky zazněly. I soubor sám zažíval nelehký pocit, že hraje zmechanizovaně - jak potom přesvědčit diváka.

Čas setkání byl neúspěšný. Na **Barokní operu** už nedošlo.

Setkání druhé: S NADHLEDEM A LÁSKYPLNĚ

Povídání o pejskovi a kočičce DUHY Polná naplnilo děti radostí, aktivitou i chutí hrát si. A skutečně si kromě malování obrázků a plakátů i tři scénky zahrály a to i s některými detaily odkoukanými od herců.

Existují dva základní druhy inscenací pro děti: dramatická pohádka a otevřená komunikativní hra s dětmi, v níž herec nepředstírá, že je postavou, naopak zviditelňuje, že si na ni hraje. A pokud i hraje s nadhledem, vtipem, bezprostředností, nepředstírá, ale s cudností a opravdovostí bere dítě jako partnera, dojde k živému setkání, které je zážitkem pro něj, děti i dospělé diváky. A to se Duze Polná podařilo.

Barokní opera - prostínky příběh se stal základem pro velké divadlo malých loutek a velkých lidí. Velkých duchem, vtipem, láskyplným vztahem k loutce i dětem. Formami umí, mají obrovský smysl pro psychologii loutky, kterou vyjádří přesně umístěným, byť i malým gestem. Vše je umocněno citem pro metráž, rytmus i dynamiku, schopností antiiluzivně vytvářet iluzi, "přebít" očekávání diváka novým nápadem, nečekanou pointou.

- Debatu zprostředkovala PhDr. Vítězlava Šrámková -

Seminář B - Milan Schejbal a MUDr. Václav Morava

Setkání první: POD PRAPORY DOBRA

Skupina B se sešla pod prapory a erby, za přítomnosti dětské kolébky a varhan - tedy v místní obřadní síni. Milan sice odmítl začít bez přítomnosti psychiatra, prý z bezpečnostních důvodů, vše se však vyjasnilo a začali jsme seminařit.

Pták Ohnivák a liška Ryška - diskuse se točila kolem temporytmu představení, snahy o pojmenování tématu, resp. jednotlivých motivů a jejich významu v inscenaci, kolem hierarchizace, což všechno spolu asi souvisí. Je to vlastně naoko jednoduché - dobro zvítězí a zlo je potrestáno. Ale - co je dobro, co zlo? Jaké dobro zvítězí nad jakým zlem a co je toto jeho vítězství? Kde je morální kvalita lišky - za co vlastně směnila svůj život? Za poselství jakéhosi dobra pro kralevice, který chvíli poté zabíjí své dva bratry? Je zlem postava černé královny - personifikované Smrti? Může být vůbec smrt zlá? Mimochodem, tato postava se zcela vytratila z pohádky pro pracovní skupinu dětí, o které nám bylo referováno. Dětem (skupina složená z místních dětí 5-14 let) se ztratily motivace, zejména tam, kde nejde o důvod z materiálního světa.

A ještě jedna myšlenka: Kdyby kralevic lišku poslechl, nejednal by správně, protože by vlastně jen přinesl králi ptáka Ohniváka a tím by to skončilo...

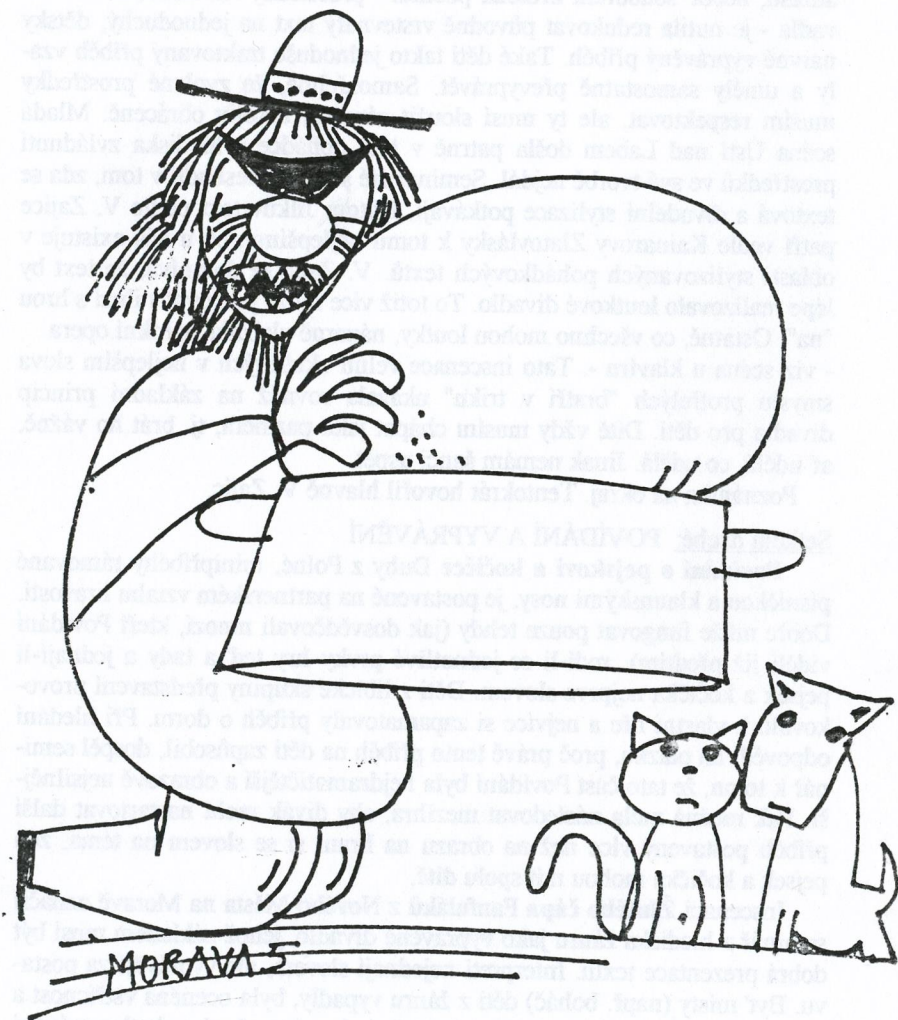
Setkání druhé: NENÍ TO ŘACHANDA ZA KAŽDOU CENU

Barokní opera : Jde v podstatě o interpretaci, přestože autorský přístup nad interpretačním převážil. Představení bylo přijato jako velice kreativní, objevil se i název existenciální tvořivost (= ti lidé nedokáží žít netvořivě a nedokážou tvořit, aniž by se jim vytratil život). Vodopád nápadů a dovedností. Byl diskutován zejména "problém nožičky" - tedy houpající se nožka malé loutky caparta jakožto významotvorný prvek - a "problém lopaty", tedy fascinujícího backhandu, momentu katarze pro všechny, kterým alespoň jednou šly na nervy jeho nebo cizí dětičky, dětské blechy, které jsou nezničitelné - v intencích hry přitom nejde o surovost. S dětskou skupinou se o Barokní opeře bohužel nemluvilo - vidělo jich to jen pár...

Povídání o pejskovi a kočičce : V estetické rovině velmi čisté představení. Diváci však příliš ohromeni nebyli. Představení je nazýváno miloučkým, bez veškeré brutality, ale nekonfliktností se ztrácí i napětí. Nejasnosti se vyskytly v klaunských motivech, vkládání situací dovnitř Čapkových původních, a zejména třetí příběh, který dokonce (jak to potvrdila i dětská skupina) nepůsobí jako radost pro panenku, ale spíše častý zvyk tažkyrodičů, kteří zavalí dítě hračkami místo vlastní lásky a rodinného pro-

středí. Děti šly více po linii konkrétních činností, líbily se jim nápady, které zaujaly i dospělé - ale to už by bylo asi nošení dříví do lesa...

- Debatu zprostředkoval Karel Tomas -

Seminář C - Vladimír Zajíc a Berta Vošická

Setkání první: DVAKRÁT NAKLÁDÁNÍ S PŘÍBĚHEM

První blok FEMADu přinesl inscenace, které odlišně pracují s příběhem. Pták Ohnivák a liška Ryška staví na příběhu, zatímco Barokní o-

pera na tom, co s ním souvisí, aniž by byl hrán příběh samotný. Přesto je příběh o stavbě komínu naplněn. Jílkova pohádka má omezenou věkovou adresu, neboť souborem zvolená poetika - prostředky luminiscenčního divadla - je nutná redukovat původně vrstevnatý text na jednoduchý, dětsky naivně vyprávěný příběh. Také děti takto jednoduše traktovaný příběh vzaly a uměly samostatně převyprávět. Samozřejmě, že zvolené prostředky musím respektovat, ale ty musí sloužit záměru, nikoliv obráceně. Mladá scéna Ústí nad Labem došla patrně v této pohádce z hlediska zvládnutí prostředků ve své tvorbě nejdál. Seminaristé se zcela neshodli v tom, zda se textová a divadelní stylizace potkávají. Přitom Jílkův text podle V. Zajíce patří vedle Kainarovy Zlatovlásky k tomu nejlepšímu, co u nás existuje v oblasti stylizovaných pohádkových textů. V. Zajíc se domnívá, že text by lépe realizovalo loutkové divadlo. To totiž více může pracovat s iluzí s hrou "na". Ostatně, co všechno mohou loutky, názorně ukázala Barokní opera - viz scéna u klavíru -. Tato inscenace velmi zkušených v nejlepším slova smyslu protřelých "bratří v triku" ukázala rovněž na základní princip divadla pro děti. Dítě vždy musím chápat jako partnera, tj. brát ho vážně, ať udělá, co udělá. Jinak nemám šanci uspět.

Poznámka na okraj. Tentokrát hovořil hlavně V. Zajíc.

Setkání druhé: POVÍDÁNÍ A VYPRÁVĚNÍ

Povídání o pejskovi a kočička Duhy z Polné, minipříběhy rámované písničkou a klaunskými nosy, je postavené na partnerském vztahu hravosti. Dobře může fungovat pouze tehdy (jak dosvědčovali mnozí, kteří Povídání viděli již předtím), rodí-li se jednotlivé prvky hry teď a tady a jednají-li pejsek a kočička nejprve slovem. Děti z libické skupiny představení provokovalo k vlastní hře a nejvíce si zapamatovaly příběh o dortu. Při hledání odpovědi na otázku, proč právě tento příběh na děti zapůsobil, dospěl seminář k tomu, že tato část Povídání byla nejdramatičtější a obrazově nejsilnější. Pak možná měla následovat mezihra, aby divák mohl nastartovat další příběh postavený více než na obrazu na hraní si se slovem na téma, zda pejsek a kočička mohou mít spolu dítě.

Inscenaci **Žlutého čápa** Fanfuláků z Nového Města na Moravě označil seminář z hlediska žánru jako vyprávěné divadlo, jehož základem musí být dobrá prezentace textu. Interpreti nejednají slovem, ale vyprávějí za postavu. Byť mistry (např. boháč) děti z žánru vypadly, byla oceněna vstřícnost a jemnost. Poněkud nadbytečné je závěrečné slovní poučení, neboť vyprávění samotné poznání přináší v dostatečné míře. V. Zajíc by klíčové momenty (např. první oživení čápa) zvýraznil zvukovými a světelnými prostředky, jež by situace umocnili a ozvláštnili.

Poznámka na okraj. Už nemluvili pouze lektori.

- Debatu zprostředkovala L. Lázniovská -

LÍDA - LÍDO - LIDUŠKO

Jménem FEMADÁČKU a všech jeho čtenářů dnes blahopřejeme k svátku dívkám a ženám tohoto jména.

Naše osobní blahopřání má ovšem zacíleno přesně: za barový pult divadelního KLUBU, k LÍDĚ DVORÁKOVĚ:

Mnoho Štěstí
Pevné Zdraví
Hodně Lásky
Víc Radostí

přeje REDAKCE

Umělecko-historický objev na sklonku XX. století učinil MUDr. Václav MORAVA v Libici nad Cidlinou dne 16.9.1995, když v divadelním KLUBU osmahnuté bedly označil za symfonické.

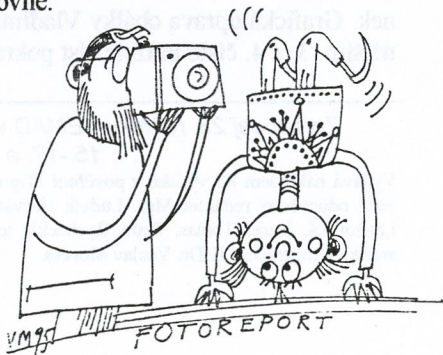
K tomuto objevu panu doktorovi krom "osádky" KLUBU vydatně dopomohly Kája a Ludvík.

Na další objev a následné grafické zpracování pana doktora Moravy po ochutnání "houbové držky" nedočkavě čekáme už i proto, že předlohu k tomuto objevu dodali: Andělka a Ludvík.

Ani nevím jak jsme mohli zapomenout v divadelním KLUBU na vrchního umývače nádobí Jana Stříšku a "všudydírulátala" Ládu Beneše.

Dětičky jak se vám hajinkalo na kutích, které pro vás zajistila paní Míla Filová? Nemám pochyb že dobře. Vybírala je pro vás zodpovědně.

Všimli jste si také, že věčně mladá paní Věra Müllerová se denně dva krát prohýbá pod tíhou penězi naplněné kasy? Pomozte jí a čím dřív, tím líp, vyzvedněte si u ní své diety a cestovné.

V 1. čísle FEMADÁČKU*95 jste patrně nepřehlédli přetištěné první dvě stránky 4. čísla Občasníku KAPLANKA, který byl vydán k miléníu vyvražďení Slavníkovců, ve spolupráci se Společností přátel starého Nymburka a Obecním úřadem v Libici nad Cidlinou, jako příloha týdeníku Nymbursko 15. června 1995. Autor textů Milan Čejka. Redakčně zpracoval Jan Řehounek. Grafická úprava obálky Vladimír Kvíz. Bude mít celkem 4 díly. V nyníjším, 3. a 4. čísle můžete číst pokračování.

Zpravodaj 23. ročníku FEMAD v Libici nad Cidlinou
15.-17. a 22.-24 září 1995

Vydává nákladem 80 výtisků z pověření Přípravního výboru FEMAD 95 redakční rada ve složení: odpovědný redaktor Mgr. Ludvík Horváth, redaktori: PhDr. Vítězslava Šrámková, Lenka Lážňovská, Karel Tomas, Petra Rychecká, technická spolupráce Jaroslav Vondruška mladší, grafika a ilustrace: MUDr. Václav Morava

Cena : 2,- Kč

SLAVNÍKOVSKÁ LIBICE

O Libici za vlády knížete Slavníka máme již podstatně víc informací. Je to především zásluhou skutečnosti, že jedním z jeho synů byl Vojtěch, pozdější druhý biskup pražský. Poměrně brzy po Vojtěchově mučednické smrti vznikly dvě legendy, které jsou zajímavým zdrojem informací. Hodně údajů máme z Kosmovy kroniky české, která často překvapuje přesností datování a znalostí libických poměrů v druhé polovině 10. století. O událostech na Libici se rovněž zmiňuje známý kronikář - sázavský mnich. Ze 14. století máme ještě informace z Dalimilovy kroniky. Ze všech těchto dokumentů se nechají sledovat osudy libického hradiska počínaje prvním datem, tedy rokem 981, kdy umírá kníže Slavník, první historicky doložený člen tohoto rodu.

Kronikář Kosmas také uvádí údaje o rozsahu Slavníkova knížectví, takže víme o třech pohraničních střediscích, na jihu - Chýnově, Doudlebech a Netolicích, na severovýchodě v Kladsku a Litomyšli. V kronice je rovněž velice zajímavý dovětek, že "pokud žil, šťastně žil". Naproti tomu o jeho synovi a nástupci Soběslavovi a o jeho vládě neví Kosmas vůbec nic a zachycuje až přepadení a pád Libice 27. a 28. září roku 995. Lze usuzovat, že Slavníkova éra proběhla skutečně bez vážných konfliktů s přemyslovskou mocí. Slavník zřejmě uznával bez odporu nadvládu pražského knížete. Jeho smrtí se však poměry začaly výrazně měnit.

Určitým dokladem toho je, že v roce 982 dochází k volbě dalšího Slavníkova syna Vojtěcha na přemyslovském hradisku Levý Hradec za druhého pražského biskupa. Z toho se nechá usoudit, že bylo snahou přemyslovského dvora dostat slavníkovskou politiku do vleku Prahy. V té době bylo naprosto běžné, že biskup byl vlastně dvorním kaplanem panovníkovým. Zároveň se tím mělo dostat uznání, byť problematického, nástupcům a dědicům Slavníkovým.

Naděje pražského dvora se však nesplnily. Biskup Vojtěch pojal svůj úkol ryze

pastýřsky a misionářsky a byl politickými poměry v zemi spíše brzděn. Nástupce knížete Slavníka Soběslav nepokračoval ve stopách svého otce. Především uplatňoval daleko suverénnější politiku, zvyšoval svoje nároky na samostatnost, případně i na získání převahy v celých Čechách.

Ač není zcela vyloučeno, že už Slavník razil nějaké mince, je nápadné poměrně velké množství denárů Soběslavových,

takže vzniká dojem, jakoby šlo o hospodářskou a politickou konkurenci přemyslovskému dvoru. Tento dojem zesiluje skutečnost, že mincovny v Malíně a na Libici razily i denáry označené "tento

Denáry Slavníkovce Soběslava.

denár je biskupův". Těmito mincemi si tak libický kníže osoboval nárok na suverenitu a biskup se tak pokoušel postavit mezi elitu do řady knížat - biskupů říšských. Ze symbolů na dalších mincích lze odhadnout, že napětí mezi oběma knížaty rostlo, menší provokací byl denár, na jehož lící straně je hlava knížete Soběslava s korunou téměř královskou.

Víme, že v osmdesátých letech 10. sto-

letí se výrazně zhoršily přemyslovsko - polské vztahy. Není už však známo, kdy a jak došlo k dohodám mezi Slavníkovci a polským knížetem Boleslavem Chrabrým. Tato skutečnost je jasná až v osudném roce 995. Lze ji však právem předpokládat už dříve. Pochopitelně to opět zvyšovalo napětí mezi Prahou a Libicí. Toto napětí se odráželo v potížích, které provázely Vojtěchovu biskupskou činnost. Po šesti letech marného snažení, intrik a zápasů s knížetem Boleslavem II. odchází Vojtěch roku 988 do vyhnanství. I když se po čtyřech letech exilu do Čech vrátil, nepobyl dlouho. Nové překážky a nesváry s knížecím dvorem ho donutily v roce 994 opět odejít, tentokrát definitivně. Události po jeho odchodu ze země spěly k tragickému závěru. Družina kolem zřejmě již nemožného, mrtvici raněného knížete Boleslava II. využila nepřítomnosti slavníkovských vojsk, pobývajících na trestné výpravě císaře Oty III. proti pohanským slovanským Obodritům v sever-

ním Německu a přitrhla dne 27. září 995 s vojskem k Libici.

Boj trval do druhého dne, kdy hradisko padlo. Slavníkovci synové Soběbor, Spytimír, Pobraslav, Pořej a Čáslav se svými rodinami se uchýlili do chrámového azylu. Ten ale po ujištění dobyvatelů neprozřetelně opustili a byli před chrámem povražděni. V krátké době došlo i na dalších slavníkovských hradiscích k podobným pogromům.

Kníže Soběslav zůstal v Polsku a v roce 1004 se s polskými vojsky dostává do Čech. Při bojích na mostě přes příkop pražského hradiska padl.

Libické události ze dne 28. září 995 byly nepochybně hrůzným činem, ale současně významným historickým aktem. Uzavřela se další fáze dlouhodobého procesu vznikání feudálního českého státu v přirozených zeměpisných hranicích a současně byly vytvořeny předpoklady k dotváření jádra českého středověkého národa.

